



Kerk gezien vanuit de polder

## De Woudse Dom

De naam van de Woudse Dom is ontleend aan de Utrechtse Dom. Alhoewel de Rijnsaterwoudse kerk nooit de zetel van een bisschop is geweest, is de naam verklaarbaar vanuit de vorm van de kerktoren die gelijkenis vertoont met de Dom van Utrecht. De Woudse Dom is 26 meter hoog.

### 1156 De bouw van de dom

De Woudse Dom werd in 1156 gebouwd en is de oudste kerk van Kaag en Braassem. De kerk was onderhorig aan de parochiekerk van Oegstgeest, één van de vijf moederkerken van de, in het graafschap Holland actieve, evangelieprediker Willibrord.

De toenmalige parochie omvatte niet alleen Rijnsaterwoude maar ook Leimuiden, Roelofarendsveen, Oude en Nieuwe Wetering, Rijpwetering en Oud Ade. De Woudse Dom was bij zijn bouw dus niet klein. Vermoedelijke bouwmeesters zijn Andries van Everdinge of Klaes van Buere, omdat zij in die periode meer kerken in de rijnstreek bouwden. Het koor ligt op het oosten, de "hemelstreek van het licht". Aanvankelijk kende men in de kerk geen banken. Pas in de 14e eeuw kwamen er banken, maar alleen voor de priesters.

### 1554 De toren valt

De toren uit 1156 was klein, maar daarnaast ontbreken veel details. Tijdens een storm in 1554 waaide de toren om en kwam op de kerk, ook wel het middenschip genoemd, terecht. De bisschop van Utrecht gaf toestemming om geld voor herstel te werven. Hiervoor verkocht men onder andere landerijen. Het schip dat herbouwd werd was lager dan het oorspronkelijke schip en de naastgelegen toren werd opgeknapt. Het herbouwde kerkschip had een totaal afwijkende vorm. Het is circa 2 meter lager dan het vorige schip en het herstelde koor stak boven het middenschip uit.

De herbouwde toren is in laatgotische stijl en opgebouwd uit baksteen in Rijnformaat. Deze rode steen werd gemaakt in de steenfabrieken langs de Oude Rijn tussen Woerden en Leiderdorp. Waarschijnlijk werden de stenen aangevoerd via het haventje van Rijnsaterwoude dat wij nu kennen als de H.L. Breenkade. De plint, waterlijsten en hoekblokken zijn van Bentheimer zandsteen.

### 1740 Terug naar de eerste vorm

In de jaren 1740-45 volgt een omvangrijke restauratie en krijgt het schip dezelfde vorm als eerst: het wordt breder en even hoog als het koor. De ambachtsheer van Rijnsaterwoude, Gerhard, baron van Wassenaer, schenkt samen met Adrianus Boers een luidklok van 106 centimeter, gemaakt door de Amsterdamse klokkengieter Cyprianus Crans Janszoon.

### 1908 Protest

In 1908 wordt de kerktoren hersteld in opdracht van de gemeenteraad van Rijnsaterwoude. De gevel wordt beklampt met een muur van machinale bakstenen en er worden onhistorische elementen toegevoegd. Hierdoor is de originele toren niet meer zichtbaar. Hiertegen komt protest van de rijksarchitect voor monumenten, de heer A. Mulder, die de gemeenteraad hierop aanspreekt.

### 1956 Een restauratie tot in de fundering

Tijdens de restauratie van 1956-58 is deze beklamping verwijderd en werd de originele toren met de tracteringen en spitsboognissen weer zichtbaar. De kosten van deze restauratie werden voor 65 % door het rijk gedragen, voor 15 % door de Provincie en voor 10 % door de gemeente Rijnsaterwoude en voor 10 % door de kerkelijke gemeente. Ook het Koninklijk Huis gaf giften voor deze restauratie, koningin Juliana en prinses Wilhelmina. Deze restauratie betrof eigenlijk twee restauraties tegelijk, van de kerk en van de toren, waarbij de funderingen werden aangepakt. Bij de oplevering was ook de toenmalige ambachtsheer van Rijnsaterwoude aanwezig, de heer dr. Provo Kluit en mevrouw S.A. baronesse Van Wassenaer-van Lennep.

### 2018 De laatste restauratie

In 1988 en in 2018 werd de toren gerestaureerd. In 2018 is in opdracht van de gemeente Kaag en Braassem de restauratie uitgevoerd. Hierbij heeft het rijk gedeeltelijk subsidie toegekend. Tijdens de laatste restauratie is voornamelijk het metselwerk en voegwerk aangepakt. De klokken en de torenspits zijn opnieuw verguld en geschilderd. Het lei- en loodwerk zijn vernieuwd. De galmborden werden ontdaan van schilderwerk en naturel gehouden.

### De partners van de renovatie 2018:

Opdrachtgever:



Vorbereiding, directie en toezicht:



Aannemer:



Protestantse gemeente Rijnsaterwoude,

